

JAKELUSSA MAINITUILLE

Syksyllä 1998 perustetun Valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan (ETENE) tehtävänä on mm. käsitellä terveydenhuoltoon ja potilaan asemaan liittyviä eettisiä kysymyksiä, tehdä aloitteita sekä antaa suosituksia ja lausuntoja. Sen tulee myös kerätä ja välittää tietoa terveydenhuollon eettisistä kysymyksistä ja herättää niitä koskevaa keskustelua.

Neuvottelukunta keskusteli keväällä 1999 kokouksissaan hedelmöityshoidoista Suomessa. Kokouksessa oli kuultavana dosentti Aila Tiitinen HYKS:n Naistenklinikalta, ja keskustelun pohjana lisäksi neuvottelukunnan jäsenillä oli käytössään oikeusministeriön työryhmän laatima lakiesitys hedelmöityshoidoista, joka ei kuitenkaan ollut edennyt hallituksen esitykseksi. Keskustelunsa pohjalta neuvottelukunta päätti antaa asiasta lausunnon koskien hedelmöityshoitojen lainsäädäntöä, jonka puute koettiin neuvottelukunnassa puutteeksi.

Kuten lausunnosta käy ilmi, ETENE ottaisi mielellään lakiesityksen vielä yksityiskohtaiseen käsittelyyn, kun lakiesityksen suuntalinjat työryhmäkäsittelyn jälkeen ovat selvillä.

Helsingissä 15.6.1999

Ritva Halila
Pääsihteeri
Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta

Liitteet: ETENE:n muistio hedelmöityshoidoista

Jakelu: Peruspalveluministeri Eva Biaudet
Ministerin erityisavustaja Christina Gestrin
Kansliapäällikkö Markku Lehto, STM
Osastopäällikkö Kimmo Leppo, STM/PAO
Apulaisosastopäällikkö Marjatta Blanco Sequeiros, STM/PAO
Hallitusneuvos Marja-Liisa Partanen, STM
Puheenjohtaja Martti Lindqvist, ETENE
Lainsäädäntöjohtaja Mikko Könkkölä, Oikeusministeriö

9.6.1999

LAKIESITYS HEDELMÖITYSHOIDOISTA

Hedelmöityshoitoja koskevaa lainsäädäntöä on valmisteltu useissa eri työryhmissä 1980-luvun alkupuolelta lähtien. 14.10.1997 oikeusministeriön työryhmä luovutti mietinnön ”Sukusolujen ja alkioiden käyttö lääketieteellisessä hedelmöityshoidossa”, joka perustui v. 1993 luonnokseen hallituksen esitykseksi ihmisen keinoalkuisesta lisääntymisestä. Tällöin lakiesitys kävi läpi laajan lausuntokierroksen, jossa lähes kaikki lausunnonantajat pitivät lakiesitystä tarpeellisena. Sitten uusi työryhmä valmisteli luonnoksen uudeksi hallituksen esitykseksi, joka sisältyy vuoden 1997 työryhmämietintöön.

Lakiesityksen pääasiallinen sisältö:

- Esityksen tavoitteena on hedelmöityshoidon sääntely tavalla, joka antaa toiminnalle eettisesti, oikeudellisesti ja lääketieteellisesti hyväksyttävät puitteet. Tavoitteena on ollut myös hoidon avulla syntyneen lapsen edun turvaaminen.
- Lakiesityksessä hoidon edellytyksenä on lääketieteellinen peruste, joko tahaton lapsettomuus tai mikäli parin omista sukusoluista syntyvällä lapsella olisi huomattava vaara saada vakava sairaus.
- Hedelmöityshoitoja voitaisiin antaa myös yksinäisille naisille.
- Hedelmöityshoidossa voitaisiin käyttää muitakin kuin parin omia sukusoluja, myös alkion luovutus olisi mahdollista. Sijaissyntyttäjän käyttö tämän lakiehdotuksen pohjalta ei olisi sallittua. Tähän työryhmä päätyi yhteispohjoismaisen oikeudellisen yhtenäisyyden sekä sijaissyntyttäjän käyttöön liittyvien ongelmien johdosta.
- Lakiesityksen hyväksymisen yhteydessä muutetaan samalla isyyslakia lisäämällä siihen säännökset isyyden määräytymisestä silloin, kun lapsi syntyy hedelmöityshoitojen avulla.
- Lapsella olisi 18 vuotta täytettyään oikeus saada tieto alkuperästään, sukusolujen luovuttajan ominaisuuksista ja luovuttajan luvalla myös henkilöllisyydestä, luovuttajan kuoltua 10 vuotta kuolemasta myös suostumuksesta riippumatta.
- Hedelmöityshoidossa ei saa käyttää sukusoluja ja alkioita, joiden perimään on puututtu, alkioita joita on saatu toisintamalla (kloonaus) tai sukusoluja ja alkioita, joita on käytetty tutkimustoiminnassa.

Oikeusministeriön työryhmä on kuullut lakiesitystä valmistaessaan lukuisia asiantuntijatahoja. Pääosin kaikki lausunnonantajat ovat olleet sitä mieltä, että lakiesitys on tarpeellinen ja tärkeä. Erityisesti isyyskysymyksen ratkaisu, joka nyt odottaa tätä hedelmöityshoitolakia, aiheuttaa viipyessään ongelmia.

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE) on keskustellut kokouksissaan 10.3.1999 ja 2.6.1999 hedelmöityshoidoista ja lakiesityksestä sukusolujen ja alkioiden käytöstä hedelmöityshoidosta ja siihen liittyvästä muutoksesta isyyslakiin. Neuvottelukunta pitää lain eteenpäin viemistä tärkeänä ja kiireellisenä, koska Suomi alkaa olla viimeisiä Euroopan maita, joissa hedelmöityshoitoja ei ole säännelty lailla. Todettiin, että lakipaketti sisältää tärkeitä kysymyksiä, mm. isyyden määrittelyn keinohedelmöityshoidossa. Lapsettomuushoitojen oikeudellisessa ja eettisessä säätelyssä ollaan Suomessa nyt jo jäljessä kehittyviä tekniikoita. Kun lakia ei ole, hoito voi tapahtua villisti ja jopa eettisesti arveluttavin perustein. Isyyden selventäminen keinohedelmöitystilanteessa on erittäin tärkeä osa lakipakettia. Oikeusministeriön työryhmän mietintö on hyvä pohja lainsäädäntötyöhön laaja-alaisten ja hankalien asioiden perusteellista pohdintaa ja myös kompromissiesityksiä ajatellen.

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta näkee tärkeäksi, että laki sukusolujen käytöstä hedelmöityshoidossa ja siihen liittyvä muutos isyyslakiin saataisiinkin säädettyä mahdollisimman pian. Koska lakiesitys sisältää monia eettisesti ongelmallisia kysymyksiä, neuvottelukunta toivoo vielä lakiesitystä käsiteltäväkseen yksityiskohdittain luonnosta nähtäväkseen, ennen kuin se annetaan eduskunnan käsittelyyn.

Neuvottelukunnan puolesta

Martti Lindqvist
ETENE:n puheenjohtaja

Ritva Halila
ETENE:n pääsihteeri